

Микола Ковальський

етюди

ПОЕЗІЇ

НЬЮ-ІОРК

1978

Микола Ковальський

етюди

ПОЕЗІЇ

НЬЮ-Йорк

1978

diasporiana.org.ua

M. K o v a l s k y

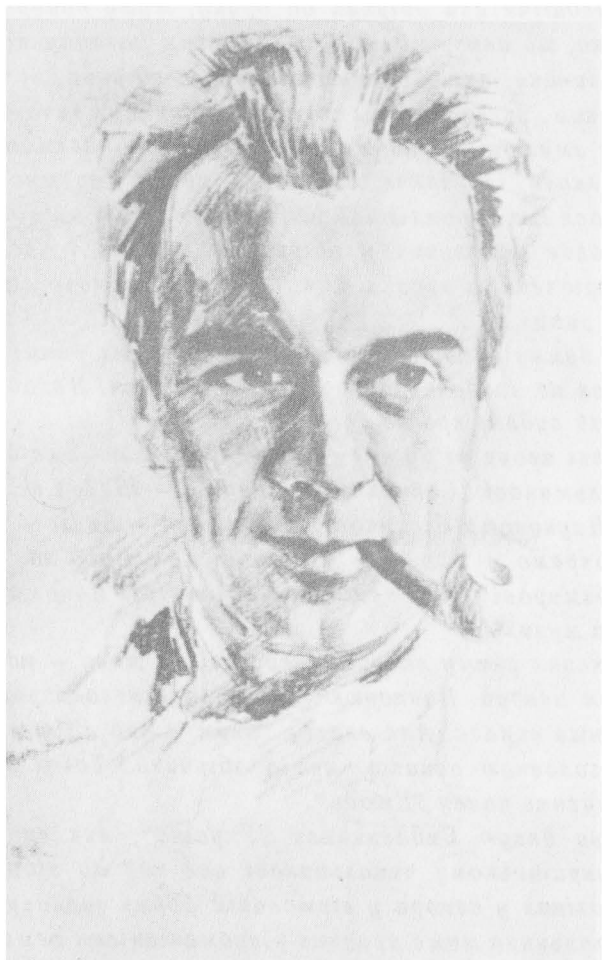
T H E É T U D E S

P o e t r y

Editor: M. Stepanenko

"Ukraina" Publishing House
New York - Washington

1 9 7 8

Александр Солженицын

В І Д А В Т О Р А .

Передаючи цей збірник до друку, мушу попередити читальника, що автор не слідував аніяким законам поезії. Тому й критики, які писатимуть про цей збірник, ні читальники, яким, як вистачить терпіння, дочитати його до кінця, — не зможуть визначити, до якої школи належить автор, до якого із "ізмів" залучити його. Даремна річ! Бо писалося так, протягом майже півстоліття, як відчувалося. Знайде читальник у збірникові зразки і класичні (рондо, тріолети) і зразки т.зв. "білого, вільного віршу", і прози у ритмі.

На думку автора, все те мусіло б бути ритмічним. Чи вдалося те завдання авторові, то інша річ. Нехай самі читальники судять про те.

Деякі твори ті були вже друкovanі (такі вже давненько) у альманасі "Сонцецвіт" — Тарнів — 1922, і в "Літературно-Науковому Віснику" Д.Донцова — Львів — 1923-1936, і окремо в Парижі ("Симонові Петлюрі" та "Гімн Св.Володимирові"), які світлої пам'яті Юрій Пономаренко поклав на музику.

Шукання ритму засобом української мови — то було завданням автора. Повторюю: чи вдалося те авторові, чи ні — то інша справа. Але власне "ритм" — то є, на погляд автора, головною ознакою цього збірника. Тому то цей збірник носить назву "Етюди".

Щиро дякую Видавництву "Україна", яке вирішило подати українському читальникові все те, що зібралось за півстоліття у автора у віршованій формі вислову.

Читальника може вразити різноманітність тематики: так ніби автор висипав усе, що було накопичене у торбі емігранта-мандрівника. Нехай же читальник вибачить за цю різнобарвність тематики, за різnorodність вислову. Повторює автор: писалося так, як відчувалося.

М. Ковальський

З А С П І В

Твори в акорди все вчорашне.

А вчорашне – у сучасне!

І сучасне – у майбутнє.

Молись життю – воно святе!..

Прокинувся я під рокіт бурі,
прозрів під шум вітристий зорь.
Кубань, Карпати і Усурі
В моїх очах плели узор.

Бувай здорова, моя пене,
Я вже не твій, я бурі – син.
Вже бачу я вогні священні,
вже чую бій святих годин.

Яка краса: в руках тримати
завітний меч минулих днів,
що прадіди несли чубаті,
що день майбутній освятив.

І блисне сталь, як жар сліпучий.
Душа – в простори! Зір – в віки!
Приймем вінок із рож пахучих
з Благословенної Руки!

1919.

СИМОНОВІ ПЕТЛЮРІ

Щоб давно згоїти Полтавську рану,
Тебе дала Полтавська земля.
І проти стріл ворожої омани
поставив Ти озброєне ім"я.

У свисті куль, у гуркоті гарматнім
сталевий погляд Твій розкрояв ніч.
В борні за край, у здвизі масстатнім
Твоє ім"я – було побіди клич.
З вінцем терновим і з чолом кривавим
Петлора всюди – в серці й на мечох.
І став Ти знову в полум"ї заграви,
Щоб славою прокласти волі шлях.

1937.

СИМОНОВІ ПЕТЛЮРІ

Жахлива карта України:

На північ – Соловки,
там і хрестам могильним стало тісно.
На південь – Візантія-Царгород,
що знали зойки наших предків.
На схід – Урал, за ним – Сибір,
де брязкіт ланцюгів ще й досі не вгаває.
На захід – Монпарнас,
де полум'ям святим
горить безсмертнее ім'я.

Й на перехресті тих шляхів,
покрытих ранами, прокльонами і кров'ю,
предсмертним стогоном і скреготом зубів –
стоїть стовічний Київ.
І серед п'яного чекістського розгулу,
ламаючи кістки розлючених катів, –
встає – України Воїн.
Встає, як богатир із княжої доби,
у м'язах і очах – незломність і потуга
людини – зачинателя династій.
І в постаті його, неначе в призмі,
звучать наймення:
Олег і Святослав,
блискучий Володимир, Ярослав Премудрий,
Богдан, Мазепа й Дорошенко,
і вся плеяда тих безстрашних і сміливих.
В десниці Воїна затятий меч,
оздоблений тризубом князівським,
як сталь, гнучким.
А на щиті –
лише дві літери – С П.
Дві літери вогнисті,
що в кожному атомі українським
розпалюють міріади іскор.
І ці дві літери пророчі
трублять у всі кінці:
"Сим Побідиші"!

"Київ, Карпати, Кубань"
П.Теняко

Я ждав його.

Чекав я заклику туди,
де дві зорі, як сон цвіли.
Одна скорботная, німа
блакитним маревом покрила
Карпати, Київ і Кубань.
А друга – жовтокволим полум"ям тремтіла
й сама не знала – що, кому й куди.

А всюди, всюди,
на всіх шляхах, на всіх стежках
вогні, як жар, червоні миготіли,
як кров – червоні,
як ніч – страшні,
як сон -- зловіщі.

Я ждав його.

І той прийшов, кого я ждав.
Молились зорі. Світ мовчав.
І він мовчав.
І кров на персах запеклась від ран,
в очах огонь ще жеврів негасимий,
у закутках повік таїлася скорбота.
І він мовчав.
Молилась тиша й він моливсь.

І зрозумів я заклик той.
І стріли блиснули в очах моїх,
і під чолом розбіглись думи,
на всі боки порозбігались –
в мечі сталеві обертались.
Він посміхнувся.
Усмішка скорбна, а проте щаслива,
промінням теплим засвітила
на тих полях, де бій кипів,
де меч бринів
де меч дзвенів,
і дзвоном геть покрив
Карпати, Київ і Кубань.

Вогні червоні блідли і тремтіли,
і жах ховав своє обличчя в складках мороку,
який зникав, як дим.
І там, де дзвоном-усміхом
проходив меч –
троянди білі розцвітались
і лавр устелював шляхи.
А на скрижалях –
могутнє першеє проміння
значило альфову сторінку
нової світлої доби.

І з тих часів
моїм мечем – є радість сміла,
моїм щитом – є усміх молодий.

1922.

* *

*

І.

Вели Його,
Душа ридала, а чоло
було спокійне, як місяць.
І думали, гадали –
чи розп'ясти Його, а чи повісить?
Небосхили вбрали вітер,
а гори й зорі вижидали,
із жахом ждали –
чи звершиться?
Хитрим оком
придивлялась Чорна Тінь,
закрита чорною імлою,
злою.

Ридання Матері беззвучні,
і кроки стомлені.
А йшла, чекала чуда –
чи звершиться?
Стискало груди невідомим,
В прийдешнє Тінь свою сторуку,
од чорною чорнішу протягувала млу.
А там,
де сльози Матері упали край дороги
стомлені лілеї виростили,
сніжно-білі.

Розп'яли.
Не одного.

Ще двох розбійників Йому стоваришили,
І серед реготу страшного,
коли цвяхи у ноги вбили:
– Ні бо врагом Твоім тайну повім,
Ні лобзання Ті дам, яко Юда,
но, яко розбійник, ісповідую Тя!..
Закотились очі. Обізвались громи.
Блискавками чорними
розпрорізавсь небосхил.
– і звершилось –
за людський, за грішний рід.
А на обрію
проклята реготалась,
заливалась Чорна Тінь.

II.

На площу вивели,
В очах огонь. На грудях кров,
– к стенке, для примера
расстрелять контр-революціонера...
Підніс обличчя. Уста шепочуть:
– За Україну...

.... "Сину"....

Заридала, зблідла, впала...

– "Вбивці!

Прокляті ж ви будьте

прокляттям матері Українця!..."

Не скінчила. Вдарив кат.

Обтер мордовець закрівавлений приклад

об сукню жінки .

Рвонувсь, зціпивши зуби.
Враз розірвало́сь виднокóло:
кільки пострілів поспішних
громом – блисками – вітрами
з ланів, лісів, байраків!
Палетіли, як соколи
зім"яли, збили, потрошили і –
– Ще не вмерла! –
пронеслося .

Розв"язали пута.
– Батьку, ранений?
А він: – Дурниці! Гей, коня!
Гей, за мною! Ще не вмерла!
– Слава, слава, – відповіли вулиці й дома.

І на обр'ю здригнулась
Тінь,
проклята кров"ю і слізьми .

1922 .

Berçeuse.

Спи, мій сину, доки ти маленький.

Про минуле пісню тихо заспіваю,
ту сумную пісню, що із серця летється.
Хай тобі присняться вічно-журні Крути,
де твій батько бився з ворогом північним.
А потому роки по степах розлогих
у піснях вогняних, в гуркоті гарматнім
віднаходив ліки на криваві рани.
А на тій Волині, у тому Базарі,
гей, упав в знеможі
і прислав останнє батьківське вітання.

Спи, мій сину, доки ти маленький.

Тихо я співаю,
але не тихіше вітра, що з того Базару
та й страшную вістку нам прислав на горе

Спи, мій сину, доки ти маленький.

Та гляди ж, дитино, хай не зачарує
молодого серця краля темноока,
бо тоді ночами на весні прозорій
під барвистим півтом будеш дождати
і не будеш спати,
ой, не будеш спати...

Спи, мій сину, доки ти маленький.

А коли ти станеш на українським лані,
і твоя рушниця буде карбувати
на ворожій зграї оті дні та ночі,
що твій батько бачив.
От тоді не будеш,
ой, не будеш спати...

А коли угледиш у побіднім марші
гущавину Брянську, а за нею й Волгу,
поженеш московські косоокі орди,
ген, в північні хаші,
в несходимі пущі –
от тоді вже –
я тоді спочину й батькові розкажу,
що сповнилась мрія, яку він лелівав...

Сли ж тепер, мій сину, доки ти маленький...

1925.

Розіп"яв червоні крила –
Думав зорі запалити.
В хрест ударив – грім почувся,
Вдарив в бубни – блиснув меч.

Став гукати –
Звівсь чернозем
І забурмотів сердито,
Обтрусивши пил,
шо до колін пристав.

– Гей, товаришу, – той каже, – та ти ж брат мій...
А у відповідь: у чоло тріzub.
Оступивсь, тремтіли крила,
й кров з чола червона, як вони.
Ніби й сонце не червоне
й небо глибше та синіше.
– Я ж вам щастя!..
й не докінчив.
Десь упав за Брянськом,
і ліси покрили зеленом
ніс кирпатий й лапті плетені торік.

1923.

І Н Т И М Н Е

І І

* * *

*

Ти увійшла до мене в сад,
оточений високим муром.
– У тебе квітів тут багато,
лише вони якісь похмурі,
нерадісні й невеселі.
Чому занущено усе?
Алеї всі позаростали...
Це що за дивна квітка?
Дуже гарна й майже чорна, аж блищить...

І ти спинилася над нею,
а потім -- узяла й зірвала.
– Як дивно пахне,
і пелюстки її тремтять...
Я ще не бачила такої...

Я глянув впрост у глиб твоїх очей зелених:
-- Це сад, в який ніхто, крім мене, не зходив.
З чужих ти перша тут ступаєш.
Це сад квіток, що кожна з них моє життя значила.
Тут кожна квітка виросла з моєї долі:
он там -- то сум цвіте рожевим,
а там – скорбота біла,
ось тут – то жовтий гнів страждань забутих.
А то -- це сльози здушені у горлі,
а там, рядами, це надії синім розцвітають.
А це, що ти в руках тримаєш –
це самота моя...
І ти її зірвала...

– Так, – промовила, – зірвала...
Поглянула уважно, ще понюхала,
а потім кинула додолу.
Я притулив тебе до себе,
а на доріжці,
самотня квітка чорна зав"ядала.

– Поглянь, он там, яка краса!
Як наречена убрана до шлюбу,
черешня розпустилась...
– Це вперше так вона цвіте, –
промовив я. А в грудях я одчув,
як серце, мов той колос, наливалось.
– Дивись, он квіти іншії рясні
усіх кольорів зацвіли...
– Це ти такі дива твориш...
– Ні, це тому, що квітка найстрашніша у твоєму саді –
та самота твоя безкрая –
уже зів"яла й більш не виросте ніколи...

І оживала кров у жилах,
і м"язи чулися сильніші,
а над усім
зелені вогники твоїх очей
мені шляхи новії відкривали.

1931.

Коли промовила ти: "так",
то вже ти знала,
що то – назавжди.
Ти знала теж,
що наша б́удучність рожевою не буде,
бо з болю, з труду, з перешкод
черпатиме поезія для себе рими.
Лише в акорді двох стремлінь
 (в акорді соль мажор)
ми пройдемо ліси з тернами,
і поле дике з будяками.
Зазнаємо і сонця жар
і в тіні прохолоду,
зимові холоди пекучі
і в́есни п"яні та рясні...

А як настане осінь тепла,
І ти,
рум"яне яблуко гризучи,
поглянеш на роки-літа минулі –
побачиш борозну глибоко вириту в життю,
глибоку й невитравну.
Ясніше стане,
Що то – назавжди.

1931.

І повною була душа моя тобою,
Як яблуня рожевим цвітом на весні.

В життя пішла ти молодою
З зеленим усміхом в очах,
Покритий райдужною млою
перед тобою слався шлях.

В Озівськiм морі ти придбала
хвилястий усміх чарівний,
Українське сонце тобі дало
Одлив волосся вороний.

Зустрів тебе, як ти у полі
збирала квіти запашні,
В твоїх очах – зустрiв я долю,
в тобі самій – майбутні дні.

І повною душа моя була тобою,
як яблуня рожевим цвітом на весні.

Віддала все, що в серці мала,
Замовк і усміх. Змовкла річ,
На небі заграва палала
Звершилась тайна віч-на-віч.

Морські казки і промінь сонця
ти принесла у біг хвилини,
І завжди у твоїх віконцях
вбачав красу морських глибин.

В житті труднім не завжди милім
ішли часи добра і зла.
І потім з усміхом щасливим
мов дар, дитину принесла.

І повною була душа моя тобою,
як яблуня рожевим цвітом на весні.

1941.

С И Н О В І

Родився ти на чужині,
Шварцвальд, Смереки і долини,
Чужее сонце і чужі пісні,
І яр чужая на калині –
Тобі, як дар, на чужині.

Проте твій перший лункий сміх
В моїй душі озвався луною
Тих гір зелених і святих,
Що Київ славили юрбою
Учора, завжди і повік.

Хоч чужина не знає меж,
Спокус немало будеш мати.
Проте я вірю – не схибнеш:
Мою любов, як запах м"яти,
Ти сам у Київ принесеш.

1949.

П о р т р е т и .

I.

Коли б я був ван-Донґеном,
я б твій портрет зробив
в зелено-охрових тонах.

У сукні темній і вузькій,
яка б стискала стан твій пружний,
такий привабний.

У лиску чорних рукавичок аж по плечі
(у них іще гнучкішими стають твої маленькі руки)
я б пахощі Парижу передав.

І погляд твій – зелений з іскрами веселими,
і усмішка твоя – так ніби непомітна,
і голос твій – альтовий, теплий і глибокий.
А в коси із каштановим одливом
сріблясту квітку приколов би.

А головне, вся постать, –
– ця струнна лінія.
Усе таке привабне й дороге.

1936 .

II.

Коли б на хвилю був я Рафаелем,
то я б тебе намалював тоді,
як ти дитину на руках колишеш.
У блюзці вишитій широкій,
так любо, легко і природньо
до себе пригортаєш немовля.

Над ним ти голову схилила
і зір твій теплий і турботний
малечу огортає дорогою.
І в рисах ще маленького обличчя
ти хочеш відшукати:
і схожість, і характер,
і долю будучу його.

Якими фарбами можливо передать
твою любов безкраю й променисту,
як небо, вічну, глибоку,
і чисту, як сльоза.

1936.

III.

А в літі малював би я тебе
легкою аквареллю.

На фоні жита чи пшениці
у сукні світлій і легкій
промінням сонячним залитій.

І в зачісці твоїй, що з вітром бавиться весело,
у темних косах – павутиння золоте.
Із східним прорізом – зелені очі,
і ніс, що зморщився од сміху.
Кругом – ромашки, трохи маку
і соромливо сховані волбшки.

І ще забув: а на обличчі
обов'язково ластовиння,
таке хороше і прозоре.

Здається – все!

Ну, звісно, там на небі –
білі хмари й синь прозора,
усе як слід.

1936.

Д О Ч Ц І .

– Засни, хороша дівчинко, засни, –
промовив зайчик із пришитим вухом
і погрозив ведмедеві, що аж сопів,
змагаючись із мавпою плюшевою.

– Та тихше, ви, –
нагримав пес із стяжкою на шиї.
Але єдине око жовтого ведмедя
(бо друге десь в бою із мавпою пропало)
у сутінях усе ж шукало мавпячу фігуру.

– Так що? Заснула? –
спитала пошепки велика лялька
у костяного мандарина.

– Ні, ще дрімає, – промовив котик із файнсу.
А сіра мишка з ключиком при боці
з-під ліжка виткнула своє цікаве рильце
і підкотилася до гурту.

– Ще не спить?, – спитала.

– Вже майже засинає, –
моргнув мальованим зайчище вусом.

– Коли б то скорше, –
зашамотіла качка на колесах.

– Вже спить, тепер пограймось, але тихо, –
сказав ведмедик.

І враз ведмедик, пес, зайчище й мандарин,
за ними котик, качка й лялька
і мавпа з фіглями, і мишка
вчинили хоровод.

Аж тут крізь шибку глянув місяць:
– А ви чого це розстрибались?

А ну, лиш, спать, та швидче...
А то вам прбмінем, як всиплю всім гарячих...

І вмить усі порозбігались.
За хвилю все затихло.
Лиш качка довго не могла вмотитись
на кблесах, що все рипіли,
та пес все чухав місце,
з якого вата виглядала...

1937 .

* * *

Дочка теж рибу часом ловить.

Маленьку вудку закидає
і пильно стежить, чи не зникне
червоно-білий поплавець.

– Ой, тату, зник!
– Тягни, лише помалу...

І справді на гачку маленький карпик.
Зраділа – гарна рибка.

– Пусти, – кажу, – нехай ще підросте.

Послухала, пустила.
А карпеня, спочатку носом вперлося в травичку,
а потім, як стріла, на дно.

За хвилю:
– Та рибка, тату, є нечемною...

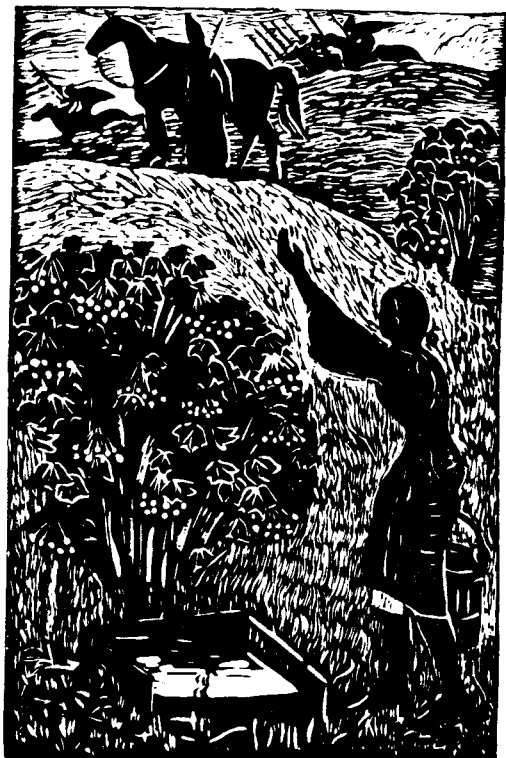
– Чому?
– Бо я не чула, щоби "дякую",
вона мені сказала...

1938 .

М А Т И

III.

М А Т И

1.

Безмір"я сіре. Тиша зловійна.
Холодний і сірий туман.
І Казка Біла – вірила мрійно.
Навколо – примар караван.

І Казці Білій мріялось море.
Їй сонце ввижалось, весна.
Їй світла хотілось, волі, простору.
Навколо – безмежність страшна.

І сум безкрилий м"яко вкриває
збентежені квіти надій.
І Казка Біла з б'олем шукає
дороги до здійснення мрій.

В очах у Казки – віра в майбутнє.
До сонць, до незнаних чар.
Вперед! До світла! Шукати можутьне...
Навкруг – чорний регіт примар.

Безмір"я сіре мрячно мовчало.
Холодний був сірий туман.
Далеко десь дзвони. Тайні хорали.
І йде без числа караван.

2.

Сині вуалі, таємно-прозорі,
Ритмом нечутним грається сон.
Мрійно весняне небесне море.
Чути акацій ніжний передзвон.

Місяць, як лебідь. Так жінка в вуалі
тайну ховає у віях своїх.
Іскрами сиплять нічні хрустали.
Шепоти тихі, усміхи, сміх.

Казка спинилась. Ще сльози на віях
грали при місяцю сяйвом перлин.
Казка мовчала. Ніжністю віє
Синьо-шовкова тайна глибин.

Казка почула пісні передлітні,
вперше відчула відгомін весни.
Тихо всміхнулась. І Казку Блакитну
Ласкою радою пестили сні.

3.

І згадалися досвітні
передрб'сяні вогні.
Казка мріяла Блакитна
про весняні пісні.

Подивилася навколо –
на пшеницю, на жит'я.
Прозвучала баркарола –
в небі пісня золота.

Сонце встало над водою,
усміхнулось, попливло.
Стала Казка Золотою.
Тінь набігла на чоло.

Сонце землю цілувало.
Дні прийдешнього – мета.
В полі стиглому хорали
чула Казка Золота.

4.

Ой і впали зорі
та на той на шлях.
Там, де Казка сина
нёсла на руках.

Уклонилося сонце.
Уклонився світ.
І співали гимни
Матері століть.

Обернулася, стала.
Ласка на устах.
Й піднесла угору
сина на руках.

Ласкаво, любовно
показала всім.
Світ благословила
сином ще малим.

1921.

Л І Л І Т

Ліліт усміхалася квітам,
і квіти всміхались до неї.
І очі Ліліт,
як озёра прозорі,
блакитною вічністю сяли, як зорі
над морем.
Сміялись яркі орхідеї,
сміялись, як діти.
Ліліт чарувала красою
незайманих пестощів раю.
Ліліт – вселюбов, всекраса, всепростори.
Ліліт – споконвічна,
як вічним є море.
Учора і нині,
так само без краю –
всміхалось весною.

Радуйся, світа царице!
Радуйся, вічна красо!
Радуйся, радість всеславна!
Радуйся, казко блакитна!
Радуйся!

Побачила Адама.
Той тигра годував великими плодами.
На неї глянув, став.
Їх погляди зустрілись.
Всміхнувся синецвіт.

Проміння золотились.
Стоять: Адам – Ліліт.
Краса і міць.
Ліліт – Адам.

Славословлять світла тони,
Ледве чути тихі дзвони.
Гімни – співи,
Ім – богам,

Час, як кінь
Хвилини рвійно – іскри з під коня.
Небо синє.
І так само
Мріяв синецвіт.
Вчора, як також і нині,
Усміхи Ліліт.

Ішла узліссям,
Питає стежку: "Де Адам?"
А та – ні звука.
Сережки на ліщині пустують з вітром,
Пречистим ритмом світять очі
Питає знов "Скажіть ви, верби?"
Неначе вмерли.
І правди не сказали.
Заплакав синецвіт:
– Він там, не сам...

Проходить лугом,
шумлять дерева,
а тут павуга: "Ева! Ева! Адам і Ева
там!..."

І глянула Ліліт.
Якесь творіння на жінку схоже
сидить в Адама на колінах.
Сміється, верещить.
Тремтіли руки у Адама.
Тремтіла жа́доба в обох.
Ще мить, хвилина.
Сплелись в єдине
гарячії тіла.
Палало небо днем.

Ліліт стояла й не розуміла.
Хотілось крикнути.
Німа журба скувала крик.
Верба схилила перед нею віти.
І Ліліт
Застигла казкою німою,
білосніжною красою,
квіткою,
Біла, наче мрія,
біла, як сльоза.

Вечірньоозірними тонами
покрив обличчя денний світ.
І вмився росами-сльозами
в журбі вечірній синецвіт.
– Родилась Скорбь, – прошепотів.
Замисливсь і почув
новий нечуваний мотив.

Серпанки ніч кладе ажурні.
Скорботна ніч. Як сльози - зорі.
І тишина. І небо журне.
І скорбний клич.
Адам не спить.
Незнана туга тягне в ліс.
Устав. Пішов по р'яному лузі.
Під шепіт трав.
Спинивсь: неначе – спів?
А довкругі – акорди-тони.
І переливні передзвони.
І синецвіт... Крізь сон,
журливо шепотів
всесвіту спів,
скорботний спів:

Радуйся, цвіте неопадасий!
Радуйся, вічна красо!
Радуйсь, скорбото предвічная!
Радуйся!
Радуйся, світа царице!
Радуйся, цвіте барвистий!
Радуйся, неопадасий!
Радуйся!

1921.

I

Підійшла...
Заказала сонцю спати.
Розкидала сльози - зорі
На безмежному просторі.
В темні шати убирала
Срібну річку й береги.
Не сказала...
Певно – Мати.
Сонно дихали луги.
Вколисала землю сонну,
Заспівала.
Журно-журно, тайнодзвонно заспівала казку тиху
Про таємну квітку втіхи.
Десь заплакали хорали.
Задрімали над водою
Верболози, материнка.
Хто ти – Жінко?
Не сказала.
Ледве чутною ходою захід стала доганяти
І пішла...
Певно – Мати.

II

Чуеш – плаче синецвіт,
Чайка скрикнула крізь сон.
Десь в долині задзвонили
У далекий скорбний дзвін.
Обізвались небосхили.

І чоло своє схилили .
Зажурився цілий світ .
І молитву світозірню
Творить тиша потайна .
І летять на крилах сна
Гимни Матері Вечірній,
Матері Величній,
Матері Всеслави,
Споконвічній – Вселаскавій .

III

Сниться сон ...
Чи ти зо мною, Мати ?
Сниться сон .

IV

Ранок .
Світло ясне, світло тихе .
Здрастуй, сонце - брате !
Чи ти бачив, Матір Втіхи ?
Глянь – навколо роси - сльози .
Плачуть трави, плачуть віти .
Похилились сумно лози .
І спросоння шепіт квітів .
Деж ти, Мати ?
Ти ж була ось тут зі мною ...
Ледве чутною ходю
Захід стала доганяти
І пішла .
Хто ти, Мати ?

1921.

ВОЛИНЬ

ІУ

Прощався потяг із стовпами,
що бігли в далеч блідосиною.
Ритмічно дріт стрибав у чотирикутнику вікна.
Життя у кбпах доганяли смуги чорноземні,
що краєм десь у ліс втікали.
Вечірні сутіні вбирали стук коліс веселих.
Прийшов кондуктор, запалив ліхтарик.
Та дивно як!
Далеко там лишився Тарнов
і горда вѣжа.
Балькон, повитий капріфолієм,
а в скриньках – матіола, що одквітла,
а обрїй зазубрили
пощерблені холодні контури ялинок.
І там – три роки вщерть, як чаша, повні
прозорих дум самотніх.
А тут – земля вкраїнська,
її ліси, поля, життя й хатї з садками.
А там, де хмара сиза в ризах сірих
спочити сіла, ген, на обрїй –
там справжня Україна...
Було, котились хвилі,
і гнівний грїм бентежив небо
і зорі стрілами лякав.
А це ще вернеться, ще буде,
блисне мечем Архистратиг
і змія-ворога пониже.

Ще буде, чуеш, хмаро, буде...

1923.

* *
*

Вже ранок шепотів у зморшках хмар,
і потяг веселіше пихкав димом.
І враз прокинувся: свиснув радісно, коротко.
Я глянув: Кам"яниця, тут пересідати.
І ще з годину
потяга чекати доведеться.
Хіба пройтись? Он стежка в поле.
Лежало жито у покóсах
й росу́ спивало.
Тремтіла гречка,
залáскана ще сном.
А далі ліс блідою хмаркою стягнув краєвид.
А там, куди везти мене мав потяг,
там ранок краєв тіні ночі
умитим промінем зеленим.
Ще ніч ховалась попід житом,
а далі – у ярку присіла, мо' вирішила переждать?!
– Пить –пить, прокинувся пéрепел.
І ще хвилинка. Піснула якась пташина.
І полилось, як гімн, як пісня, як молитва.
Почуло сонце. Ізза обрію промінням
ударило по хмарі.
А та зачервонілася, мов присоромлена:

проспала час ранко́вих молитов.

І чув я радісно, що сонце
й мене мечем своїм благословить –
життя мого нову сторінку перегорне.
Я обернувся:
втікала ніч і в поспіху збирала тіні, що заспали.
О ноче, ноче, постривай,
візьми з собою все мое минуле, й ці роки,
і позаписувані ними сторінки,
сховай, як спогад, десь
у темних закутках твого царства.
Сьогодні ж сонце усього мене оновить,
і думку в меч двосічний перетворить.
Чолом тобі, о сонце, батьку мій,
твій лицар вірний б"є тобі чолом.
Благослови в майбутнє кинуть гнів,
сміливий, чистий, як твій промінь.

1923.

Зійшов на ганок.
По боках – ялинки в небо.
Напроти – клумба:
айстри і тютюн пахучий,
по країю – резеда.
Упало око, ген, на липу,
що вже ізнизу пожовтю взялася.
На струнах росяних
пісні рожеві сонце виграє.
І ніби й я по всіх кутках,
і в тіні, і на сонці.
Біжать струмки від серця,
стрибаючи по квітах, по траві,
і ловлять соняшне проміння,
плетуть вінки із нього
й кладуть на чоло осени,
що золотом укриває свої сліди
в моїй душі,
в моїй душі.

А ввечері,
як зорі та почнуть розповідать казки,
сідаю слухать.
Й такі близькі мені – оті далекі зорі.
Тут віч-у-віч
безмежний всесвіт і безкрай я.
Один акорд – самотня пісня,
а в ній брениць душа моя, неначе світлий звук.
Стомилась шия, дивлячись угору.
Схилив чоло. Заплющив очі.
І зоряні казки
обкутали узорами.
І ніби сплю, а слухаю.
І в душі –
сміються зорі.

* *
*

Глухим акордом небо одізналось
й повисло в лісі на дубах .
– Ой, буде дощ, – промовив деревій .
І враз ударило вже ближче,
побігло в ліс, і десь на обрію затихло,
мов гніваючися, що так далеко .
Стрибнув по гущавині вітер,
струснув задуму із гілок
і сам під листям заховався .
– Тут, тук, – ще спробував вгорі десь дятел .
Аж враз кривою шаблею стрибнув вогонь
і вдарив в лоно сіре, що зітхало тяжко .
І сиза синь на зморшках зворушилась
і гнів родила –
гнівним рухом бурю кликала до себе .
І стало сіро .
На хвилю затишок,
по нім стьожками посипав перли шум
і швидко сам побіг вперед .
Іще хвилина
й сталось неймовірне .
Котились хмари, як млинові кола,
у груди били, проклинали землю,
і стріли вогняні роздерли простір .
У вічі – блиск, у душу – грім,
вогонь у вир майбутніх буйних гроз .
У серце – стріли, стріли – в мозок .
І рвуться грози, як шрапнелі,
і синім полум'ям п'яніють .
Примружив очі –
а навколо – п'яний бій .

1923.

* *
*

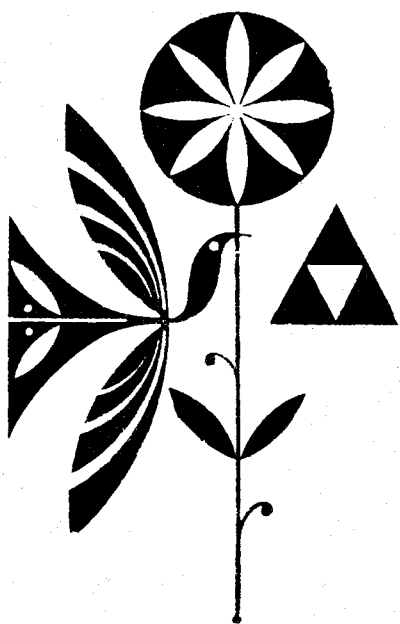
Дуби в тривозі.
А вітер плеще кóсами беріз.
І хмари, мов ті чорні дзвони,
що б"ють тривогу у моїй душі.
А ніч, – мов божевільна.
Ах, noche, я з тобою!
Прийми мене на лоно гроз,
закутай в чорний оксамит
і вітром очі зав"яжи!
Неси у безвість, у безмір"я,
нехай у танці скаженіють хмари,
нехай п"яніють блискавки твої!
Примружу очі – сум, –
то чую грім в душі своїй.
А стисну руки – біль, –
то свист вогняних стріл навколо.
Вперед, о noche, в пекло, в рай,
Вперед!

1923.

С Е Р Ц Е

У.

Сьогодні я палю минуле.
В майбутнє кину світлий гнів.
І оберну зітхання чулі
у променистий дзвін мечів.

Сьогодні я збудив прекрасне
в буденній зміні сірих днів.
А завтра, може, передчасно,
цвістиму зорями вогнів.

І буде так, як я пророчу –
у ясну браму увійдем.
І стринуть ласку твої очі
і шелест срібний хризантем.

І глянеш ти на дні минулі:
було – нема, як сонна мить.
На небі заграви поснули
забудуть світло погасить.

1925.

* * *

*

Місяць у повітрі
струни натягнув
і ледве чутно
хтось торкає їх .
На бальконі ти і я,
а в очах твоїх вогні,
сиплять іскри,
передвісники бурунів .
– Так, чи ні ?
– Може, в тім не знаю –
і сміються іскри .
– Чуєш місячні пісні ?
– Чую, – іскри одповіли .
– Чуєш, як брентить в твоїм волоссі
Промінь місяця ?
– Чую, – засміялись іскри .
А над нами
Місячні пісні .

1922 .

* * *

*

А на горбках,
вже трохи жовтих від осінніх кроків,
сосен нечастих лінії рельєфні
у синь прозору небо відганяють .
А там — далеко й високо - висько,
не хмари — коні білі та прудкі,
що груди випнули в польоті,
на перегони — в безвість .

І на горбках рясними плямами
(рожевим сумом)
послався верес .
— Чи любиш верес ? — запитала .
— А хмари любиш ? — одповів .
І довго стежила за бігом коней білих,
що гнали звідкись і кудись .

А в груди — повно простору і вітру,
а в очах —
верхів"я сосен й білий рух хмариний .
А в серце —
рожеві звуки, ти і верес .
— Чи любиш верес ? — повторила .
— І хмари, і тебе, —
і довго потім цілував я очі,
що в них осінній верес
(рожевим смутком — вітрянім простором)
вечірню казку заховав .

1923 .

ГРУДЕНЬ.

Стрибають вогники
якось несамовито.
Й тіні на стінах танцюють, неначе п"яні.
В зіницях твоїх – тіж самі іскри веселі,
а на устах – чарівна усмішка.
Я чую: мене нема...
І я – не я, лиш тінь, лише іскра.
А може просто це теплий сон,
а в ньому – минуле й прийдешне –
чудовий сон...

— — —

– Налити чаю? – Добре.
І цілий сніп іскристий із очей.
– А може вам цитринки ще до чаю?
– Спасибі, буду вдячний.
І золото в твоїм волоссі
сміється, мов жаринки.
У попельничці на столі
самотня нудиться цигарка,
і дим, як думка, як незлякане бажання,
угору в"ється,
й десь зникає в танці тіней і вогнів.

— — —

Твоє волосся золотисте
лоскоче ласкаво чоло.
І подих стриманий, нерівний.
Колись Тичина: – Так любіть, кажі!...
І іскри бризнули з очей.
У грубці вже не золото – розпалений метал,
що палить нерви.
У серце – жар. У мозок – шал.
– Як сам віддам, то мушу взяти багато.
Усе забрати, щоби зробити своїм
твое минуле і прийдешне,
усе – до краплі, все,
усе, що ним жила і буде жить твоя істота!
Чи чуєш – все!

– О, ні, я хочу мати тільки спогад,
хороший, гарний і незмінний.
– Так, значить, тільки сон, уява, тінь --
Спасибі, зрозумів...
– Ну, й слава Богу...

– – –

І знов жаринки злоті танцювали.
І знову золото в твоїм волоссі
тремтіло радістю і мовчки усміхалось.
– Чого замислились?
– А так нічого...
І знову на стіні танцюють тіні.
І знову сон, уява, тінь.
І тихо так, що слів не треба,
бо слів таких, як хочеться тепер,
іще немає,
бо Той, хто перше слово ізнайшов,
в уста людині їх не вклав.
Мене нема – лише жаринки
і вогники в твоїх очах.
І я – не я,
лиш мрія – тінь.

1926.

* *

*

— Додому час —, промовила очима.
І вийшли з лісу ми, що казку нашу вплив у коло
своїх минулих вікових легенд.
І стежка кликала додому,
ховаючись в березняку.
Ожина заздрісно чіплялася за одяг.
Цікавим оком зиркали ромашки.
А сині васильки —
як свічечки стрункі —
мовчазно гімн творили небесам,
де мав би бути Той,
хто перше серце сотворив.

— — —

Не говорили, бо було це зайвим.
Я взяв тебе за руку.
Спинилась, глянула, всіхнулась.
— Ходім, — і притулилась до рамен.
В очах,
немов метелик,
ласка тріпотіла.

1923.

РОМАНСИ .

I.

Синіють спогади мережкою.
Думки , неначе соннії –
і стежкою минулого, далекого ідуть.

А тая путь,
вся зорями мережана,
вся місяцем вишивана,
надіями окрилена
і смутками засріблена.

Тоді душа була збентежена,
обіймами знесилена.
Тоді спліталися в твоїм волоссі
блакитне золото й стремління.
І ти була отим сузір'ям,
яке у просторі безмірнім
моєї чулої душі
горіло квітами хотіння.

Синіють спогади мережкою.
Думки, неначе соннії.
І стежкою,
минулого, далекого ідуть.

1920 .

2.

На хмарі в небі дальний берег,
за берегом – блакить.
Немов провів там пензлем Рєріх
й сонмрію залишив.

Зі мною – мрії.
Було? Минуло. Мить.
Неначе крила – вії.
Неначе сон – було.
І цілий шерег
думок чи мрій
про те,
що, може, й не було.

На небі місяць.
На бальконі – я.
І ніби доказ мрійний –
на хмарі – дальний берег.

1922.

3.

Не словами тобі оповім,
не словами.
Як душа розцвілася квітками,
мов килим на полі новім.
Чи згадуеш ти: коло брами
промінь місяця грався над нами
і поцілунок його у волоссі твоїм
злотомрійнім.
Ми були оповиті снами.
Споконвічна блакить – над нами.
І я заздрих прбменю гордому,
що пестив тебе акордами.
Душа ж розцвілась квітками,
мов килимами.

Не словами...
Оповім, не словами.

1922.

4.

О ноче чорна.
Ти плачеш зорями-слізьми,
шовками синіми своїх глибин
втираеш очі.

О ноче чорна.
Чи чуєш піснь мою скорботну,
що приношу тобі, о ноче!
Тобі, самотній, як і я.

О ноче чорна!
Прийми мій сум,
прийми печаль мою самотню.
Тобі, о ноче, мій псалом.
Тобі мій скарб, моя скорбота,
Тобі, самотній, як і я!

1922.

5.

(речитатив)

Надходять осінні тіні.
Щось тихо шепочуть деревам,
а ті, зачаровані шелестом листя,
що, ніби метелики, золотом сяє
в повітрі прозорім.

В душі моїй думи, як листя,
кружляють у сутінях сизих
і тихо злітають у давнє минуле.
В душі моїй теж розцвітались троянди,
цвіла матіола й душистий горошок.
– Чи згадуєш ти ту троянду,
ту білу із жовтим, як місяць, одтінком?
А ти ж цілувала її пелюстки,
ти пестила ніжно її оксамит непорочний.
Так вії свої ти спустила додолу,
що тінь од них впала на щоки.
А потім заглянула в очі,
і я зрозумів.
В душі розцвілися троянди,
розбурхані і шалені.
Багаттям цвіли
та іскрами-стрілами ранили ніч,
що ждала народження дня.

А потім? Чи з вітром розвіявся цвіт?
Не знаю.
Та осінь розскаже.
Та осінь, що ходить по полю
і тихо співає про те, що минуло,
та сльози злоті розкидає.

1922.

* *
*

В гущавині зеленій
проміння соняшне бренить, немов струмки.
Ти в чорному жакеті,
на голові тюрбан блискуче білий
і стьожка синя вплетена у нього.
А з під тюрбана –
твое волосся золоте пустує з вітром.
Дзвенить проміння соняшне
в гущавині зеленій
і вздовж по лінії біжить
мій погляд зацікавлений догнать.
Ти на сідлі мужському сміло їдеш,
а Муза бронзою лиснить,
на сонці блиском одливає
і ніби чує погляди мої,
що звернені на тебе.
І нарочито йде ритмічно, ніби в танці.

Спинив свого інваліда
(йому з війни одрубано ще вухо,
але розумний, гарний кінь)
і глянув зачарований.

Гущавина зелена,
вгорі шматки блакиті й хмари білі,
і Муза з бронзою й гущавина зелена,
і центром – ти.

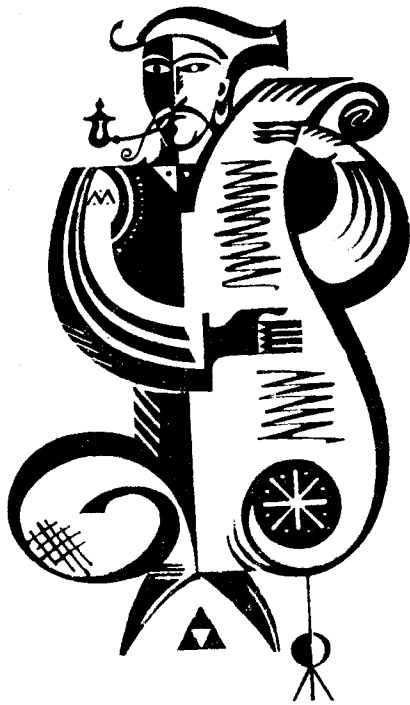
Навколо дзвін проміння –
прозорий дзвін, що л"ється в серце.
А чуєш, що віщує
ця дзвінна пісня сонця і душі?

1923.

Р И Т М

У I.

* *

*

Прозора чиста самота,
моя товаришко незмінна.
Прийми в обійми й запали
далекі заграви в очах.

Ні, дай той сон, що в молитвах
відгонить все лихе.
І келих інколи терпкий,
наповни вогняним питвом.

А може краще, сядь за стіл,
і справимо бенкет удвійку.
І будем мовчки тугу п'ять
аж поки не протрубить схід.

Гей, ти ж самото мовчазна,
не потребуеш ти похвал,
сама бо знаєш, чом я сам
й чому закликав на бенкет.

Троянду жовту відітни
оту з послулою сльозою.
Заткни у зачіску свою
і смійся й пий, і смійся й пий.

1928.

РАНОК

Нарождается на сході,
як дитина, день.
— бліднуть ліхтарі —
У рожевім хороводі
безтурботних хмар
буде день.

Народилось так таємно.
Усміхнувся світ.
— бліднуть ліхтарі —
Під парканом темно.
Над землею пар.
Марить світ.

Гей, черешне, годі спати!
Земле, гей, вставай!
— бліднуть ліхтарі —
Одягає ранок шати,
золоті, як жар.
Гей, вставай!

Сонце, здрастуй, ясне сонце!
Б"ю тобі чолом!
— зблідли ліхтарі —
Гей, знайшов я оборонця
од весняних чар.
Б"ю чолом!

1924.

* *
*
.

Остання ніч – Тринадцята.
Ця ніч принадна, нерозгадна
обгорне ласкавим крилом.
І під осяяним чолом
народить бажане, принадне
Остання ніч – Тринадцята.

І зникне ранішня турбота
під бій дзвінкий хутких хвилин.
До схованих давно глибин
знайду я в темряві ворота
в останню ніч – Тринадцяту.

І там розквітнуться вогнями
Волошки голубих очей.
В вінку омріяних ночей
запінить щастям і піснями
Остання ніч -- Тринадцята.

1923.

Р О Н Д О

Таємні зорі у очах твоїх прозорих,
як іскри-блиски райдуги в очах твоїх.
В твоїм волоссі ніжні взори,
узори хвиль морських – знесилених утіх,
коли сміється мрійно нерозгadne море.

Як сніг блищить і грає на далеких горах,
так срібно-ніжно л"еш ти дзвінний сміх.
В очах твоїх – минулих літ просторах –
Таємні зорі.

Акорди пісні тихнуть на устах моїх.
Я чую шепіт смерті, стогни сліз і горя.
Я чую білий регіт. Вачу чорний гріх.
І віють темні крила. Чую духів хори.
А все ж ясніють спогади в очах твоїх
Таємні зорі.

Київ, 1918.

П О Р Т Р Е Т

(тріолети)

Коли у тебе очі сині
і тісно замкнені уста,
тоді велична і проста,
коли у тебе очі сині.
Я пізнаю в тобі Христа,
і я молюся тій хвилині,
коли у тебе очі сині
і тісно замкнені уста.

Іскриться злото на волоссі
і спить задума на руках.
В моїх уже далеких снах –
іскриться злото на волоссі.
Благословенна будь в думках,
такою, як була ти досі.
Іскриться злото на волоссі
і спить задума на руках.

Не руш її – вона прозора,
неначе спогад давніх днів,
що десь в минулім занімів.
Не руш її – вона прозора.
В мені – ані сліда докора
за те чим жив і як горів.
Не руш її – вона прозора,
неначе спогад давніх днів.

Блакитний спомин -- очі сині
і в них нездійснене горить.
Коли згадаю: справді – мить --
блакитний спомин -- очі сині.
Чи може те хтось погасить?
Коли для мене ще і нині
блакитний спомин -- очі сині
і в них нездійснене горить.

Т Р А В Е Н Ь

(тріюлети)

Цвітуть акації рясні
бентежно-білими снігами.
Журливо білими рядами
цвітуть акації рясні.
Своїми мріями і снами
шепочуть тайно щось мені.
Цвітуть акації рясні
бентежно білими снігами.

Блідий в задумі молодик,
В задумі незлічимі зорі,
Плете замислені узори
блідий в задумі молодик,
І ледве чути на просторі
таємні шелести осик,
Блідий в задумі молодик,
в задумі незлічимі зорі.

В блакитних сутінях нічних
десь бродять привиди похилі.
То Гріх зловіщий і безсилий
в блакитних сутінях нічних.
Акацій грона сніжно білі
вдягає в сум зловіщий Гріх.
В блакитних сутінях нічних
десь бродять привиди похилі.

Цвітуть акації рясні
бентежно білими снігами.
І юрби привидів – рядами.
Цвітуть акації рясні.
Скрегоче жовтими зубами
Зловіщий Гріх, немов у сні.
Цвітуть акації рясні
бентежно білими снігами.

Вінниця, 1920.

Л И С Т

Ви вже помітили, що я із тих,
яких на світі кличуть вояками.

І знаєте також,
що меч мій завжди bliще сталлю,
що гарт його, – то гарт мого духа.
Ви знаєте також,
що з ним я бився у житті,
йдучи вперед до ближчих і найдальших мет.
Ви жертви бачили, що падали на полі бою.
Ви бачили також,
що ранений був сам не раз
та рани лікував в самотній тиші,
і холод металевий
мого цілющого меча
служив мені бальзамом.

Ви знаєте також,
що ним я у минулім
рубав я лінви ті, які мене в"язали,
– мене і мій самотній корабель –
із спогадом гірким.
Ви бачили також,
як знов мій корабель,
напнувши вітром паруси,
пінив хвилясте море
назустріч далечі і мрії.

І ви побачили,
що меч мій гострий з двох боків:
разив вперед – значив майбутнє,
разив назад – ховав минуле.

Сьогодні ж – зрозумійте:
свій меч схилив я перед вами
на знак пошани і покори.

P.S. І не забудьте:
сталеве лезо гостре з двох боків.

"Хтось на заході жертву приніс"

П. Тичина

На заході двобій.
Поранене сьогодні сходить кров"ю,
Упав його розтросчений шолом.
І спід потоплених його стрільчатих вій
Ще б"є вогонь нестриманих надій
Гарячим джерелом, що журно затихає...
І ніч побідно чорним оксамитом
На полі кров і рани прикриває
І в далину сумну безкраю маніфести шле:
– сьогодні вбито – вже нема "сьогодні".
І одізувалася безодня,
післала зірку західню ясну
Побіду ночі возвістити.

"Сьогодні" – мертво.
Хтось молиться за жертву,
вклоняється прийдешньому до ніг.
Свідомий таїнства святого
Закутався обрій в оксамит і мовчки спати ліг.
А ніч на чорному коні
Свої земнії володіння об"їждає...
Не чути топоту копит.
Лише десь шепіт комишів,
що з вітром радяться у лузі.
І блимають заллакани у тузі
Проміння зір далеко-мрійних.
" А може ще настане день?
Напевно прийде "завтра" –
й ранок, сонце, світло...
Й зникне ніч,
бо прийде лицар-день і переможе..."

* *
*

Сижу на вовчим хутрі
У грубці жар рябиться ясно,
Навколо тиша і тепло.
Поміж жаринками палю свої думки –
Минуле чи прийдешне,
А може й дійсність – я того не знаю.
Горять думки – злотіться жар.
Душа, як став: спокійна.
А мрії, наче хвилі, що в тихім з'ятінку
зникають десь під берегом у очереті.
Палю думки в жаринках золотих
Одну за другою.
Горять думки, горить душа –
І світить тихим світлом – майбутнім і незнаним.

* *

*

Ти вранці – Маргарита,
А в день – мінлива Льорелей.
В очах твоїх напіврозкритих
Хорониш ти блакитні іскри.
А вечором твій погляд променистий
Нагадає Кармен.
Чому ж не світиш райдужним вогнем,
Приваблива й зрадлива?
Скажи мені – ким бути мушу?
Чи стати Фаустом невдячним,
Чи бути рибалкою з-над Рейну
І пестити твоє волосся золоте
Й холодне наче хвилі?
А може стать тореадором
І поцілунок свій зірвать, як квітку вогняну
З побідою на полі бою?
О, ні – це звичайне й нескладне.
Так будь же Інґрид Світлокоса,
Я буду Еріком твоїм.
Коли впадуть на землю роси
Тобі я тайну оповім.

Voyage fantastique

1.

Гей - но, джуро,
осідлай оту хмаринку
білогриву, наче сніг.
Ген, у простір, у блакить
дзвони слухать міжпланетні
й шум вітристий коло зір.
Да поглянь, щоби підируга
не ослабла по дорозі.

Що, готово?
Ну, прощай!

2.

Здрастуй сонце, славне, миле,
як ся маєш, золоте?
Вічно ясне й молоде,
і смієшся завжди так, що
аж б'бляче дивитись.
Тямиш, як тобі давно
предки в сивих днях молились.
Ти Дажбогом розцвітало
і життя-тепло лило.
А твій промінь золотистий –
то метелика над вечір
уколисував до сну,
то троянду мрійно-білу
цілував під шепіт вітру.
І тобі носили ж'єртва,
Богом ти було.
А недавно, мое злоте,
вже й такі знайшлись на світі,
що в товариші пошили.
Всяк буває, мое миле,
ну, не сердься, сонце-друже,
наб'к зараз! Дай дорогу!

Гей, у простір!
Часу в мене зовсім обмаль.
Будь здорове,
добрим словом спогадай!

3.

Зорі – в зорях. Зорі – в морі.
Ген, у простір – море зір.
І на морі дзвін прозорий.
Як струна бренить етер.
А на світлих на узорах
грає промінь в морі руху.
Чую радісно у грудях
б"ється серце тим же ритмом
і бrenить воно в акорді
міліярдів електронів.
І мене оця стихія
в морі руху породила.
Зорі – в морі.
Я – етер.

4.

Ген, позаду ніби пляма
серед чистої блакиті, –
то земля, мій коню сивий,
переповнена гріхами.
То – земля, де ходять люди,
мріють, мруть і проклинають.
Звідти люди
у безсилім рабським бруді
пнуть думки свої нечисті
аж між зорі, аж у простір.
Постривайте, хиже плем"я,
ще знайду для вас пораду,
ще покличу вам пророків –
попитаю зір веселих
світлооких.

5.

Гей, мій коню, гей, у простір,
По Шляху Молочнім – в гості,
до Пляд – ясних сестер.

Як струна, брентить навколо
світлорадісний етер.

1923.

* *
*

Вітер рве на небі хмарнім
струни дощові-похмурі.
Клоняють голови ялинки,
і не знають – кому в покорі.
Сніг, що всюди на балконах,
весь подзьобаний дощами,
і конає, мов у віспі.
Плачуть вікон шкла сльозами
довгими, як нитка злиднів...
А проз них дрижать у стужі
Контури будинків дальніх.
Вітер в сині б"є долоні.
Хмари – в вітра на прип'обні.

1922.

Осінні фрески.

Навколо місяця – рожеве коло
сумним вінком.

Холодна ясність і прозорість
в осінніх баркаролах.

(У тебе теж думки сплелися --
сумним вінком).

А вдосвіта, коли прокинеться зоря
і очі заспані протре, –
пад обрієм, що в іней вбрався,
зелено-сині затанцюють вогники
сумним танком.

(І в тебе – вогники в очах –
сумним танком).

І зійде скоро сонне і червоне –
ліхтар китайський із паперу --
чекатиме привіту, радощів, пісень.
Залізе у печеру темну
остання думка.

(А на твоєму сніжному хитоні –
журливі айстри розцвітуть).

1922.

БАЛАДА В ПРОЗІ

Чудесний був передлітній вечір, як всі такі вечори.

Блакить ніжнотемна обіймала помалу вже сонні простори й стискала в обіймах своїх чарівничих і захід, що золотом ясним ще мріяв журливо.

Як споглади милі про день та про сонце, – хмарки, що вдяглись у фіолетні вуалі, над обрієм випроваджали з сумними піснями цей день.

У замку, оточенім парком старим, було тихо.

На маленькій терасі, що виходить на захід, – постать стояла жіноча. Тераса з рожевого мармуру здавалася чисто прозорою у променях дня, що конав.

А постать жіноча стояла без руху.

Струнка, молода і ніжна, як п'яроквітка гіацинта. Вродлива, як захід травневий. Мрійлива, як зірка несміла. Спокійна – блакить споконвічна.

Вся вона вкрита була чорним шовковим покривом, що просвічував золотом ткане убрання її. Шовк не міг закрити блискучу пишність убрання, не міг пригасити ні сьєво діядеми, ані коштовних каміннів, що проривалися з-під покривала, як зітхань.

Напіврозтулені вії стримували промінь очей, що рвавсь навздогони за сонцем, за незбутнім.

Була це – Світла Принцеса Золота Чорного, Принцеса – на ім'я Журлива.

Чи літа молодії, що іскрами сипались, – хотіла спинити?

Чи вона тужила за тим, що минуло, чи може за тим, що не сталось? А може за тим, що той принц, який у снах та у мріях її цілував, – не прибув із далекого царства? А може тому і ридала вона щоночі перед образом щастя незбутнього?

А може тому і скорбіла вона, що чуда чекала, появи того, що здавалося казкою любовою? Чекала щодня і щохвили, як наречена, одягнена в золото й шовк, що чекає свого молодого? Зустріти його вона завжди готова була, як то личить Принцесі Золота Чорного.

А може й тому сумувала, що неспинного часу рука накладала печатку свою невитравну на мрію далеку? А може тому, що та мрія щоденно сходила кров'ю, тихо вмирала, а квіти зітхали у тузі вечірній, і весь небосхил беззвучно здригався в мовчанні, що знали вона – Принцеса

Журлива – і вітер.

В чеканні засмучена й стомлена – застигала вона у скорботі безмовній.

Захід конав.

А чорна шовкова тканина просвічувалась золотім, що стримано сяло під нею упертими блискавками і тріпотіло, бо скинути крєп той хотіло.

Хто зможе зірвати чорний цей шовк? – питалися зорі.

Чи князь, що із дального царства на білому їде, біліший від цвіту черешні і легший від мрії? Чи вітер подувом ніжним відгорне його? Чи може жорстока і владна рука якогось тирана, що взяти захоче Принцесу?

Здрігнулась вона. А золото сяло і відбивало червоні проміння останнього дня, що у вічність далеку відходив.

"... що більше прекрасного у житті, то тяжче з життям розлучатись", – промовили вії стрільчаті Принцеси.

- "memento mori" - шепотіли складки шовкові.

Спокою тихого, вічного, тайного.

Туди, де плывуть оці хмари в блакиті прозорій човнами прудкими у царство одвічне – минулого й дальнього.

Захід конав і ніби вторив – " що більше прекрасного у житті, то тяжче з життям розлучатись..."

– " що більше прекрасного у житті", повторила троянда.

– " то тяжче з життям розлучатись", – спросоння промовив метелик, що склав свої крильця немов у молитві.

- "memento mori" - ледве чутним шелестом одізвились шовкові складки.

Так скорше ж! О смерте, єдина порадиця світа земного, утішителько скорбних душею, – прийди, обійми, зацілуй! Незнаною ласкою скинь оцей чорний шовк, що душить неначе каміння!

Страшне й невідоме із сірої мли віковічних просторів устало й нестримною силою вабило владно туди, де поховано сонце.

"... то тяжче з життям розлучатись", – ніби злякани й відгук шось шепотіло в глибині променистій очей Принцеси Журливої.

- "memento mori" - відповідали складки чорного шовку.

Здрігнулась рука, що стискала стилет із держалном, оздобленим кістю слоною й самоцвітами. Шовк затремтів і кров, як пташина із клітки – струмком закривавил а

мармур тераси.

Жахливе незнане подихом вітру скинуло чорний шовк, покривала й на крилах незримих понесло в невечірню вічність прекрасну Принцесу Золота Чорного – Принцесу Журливу.

І хвилями темними скорби беззвучної вкрилися квіти і р'оси. Блакитня безодня мовчала, ховаючи тайну. Замокв-ла земля, і луки, і річка з лісами. Небосхили замовкли.

Звершилося!

.....

На ранок, як сонце яркб й молоде, ніби вмите росою лілей білосніжних, – сміялося знов і цілувало привітно всі закутки земного спросоння, на ранок на плитах рожевого мармуру знайшли тільки шовкове покривало. На ньому – ніби золото вбрання Принцеси це начертало – ледве можна було прочитати всі літери, що іскрами грали:

- "memento vivere"...

Плакали нажі. Плакав король. Тільки вчений філософ – порадник колишнього короля, замисливсь над цими словами, замисливсь і срібною головою своєю хитав, не зрозумівши цих слів.

А вартові, що на воротах замку стояли, говорили потому, і навіть клялися й присягались, що бачили ніби, як світла журлива Принцеса у сяйві блакитнім із розпростертими руками зникла у сутінях вечора, що вже одягався у шати нічні.

Старший із них – той клявся, ніби Принцеса – хай буде довгий їй вік і життя безтурботне – полетіла туди, де сяяли синьо-зелені проміння одвічно-молодого Сіріуса...

1921.

ПАРИЖ

VII.

П А Р И Ж

Напився чаю.
На згаслім "примусі" у мисочці
Вода іше парус.
Коханий чайничок, без ручки філіжанка з цукром
І шклянка з чаєм.
Напився чаю. Благодать!
Чого ще треба?
Тепло по тілу емігранта
Біжить струмочками напередони.
І в хаті стало ніби тепло.
На дворі холодно?
Хай двір іде до мене в гості,
Найдеться ще і чаю і тепла.
Пішов за другий столик:
Це майстерня.
Тут – чорнило, пензлі, і блюдце з фарбами,
Дошка для графіки – папір.
Прозора думка – ясна тиша.
А в очі – світло рівне
З під абажура фантазійного, що сам робив.
І безперечний факт: напився чаю – благодать!
Яка ж різниця в настроях моїх
І у думках Максима Рильського?
Що Рильський їсть десь наше сало
І п"є домашній самогон
Та коло діжки п"яний спить
І мріє він про сонце, про Париж?
А я; напився чаю,
Про наше сало мрію
І про ячмінний самогон...
І все ж – це факт: напився чаю!

* *
*

Стою на тому місці,
звідки розійшлись усі дороги Франції.
(На мапах тут – меридіян Парижа)
Зелене світло ліхтарів
тремтить на мокрому асфальті.
Переді мною –
в глибоке небо –
освітлені рельєфи
"Пані Нашої з Парижу".
Десь там позаду – Опера, бульвари повні люду,
Десь там – Монмартр,
десь там – увесь Париж,
легкий, роспусний і веселий.
Пробігло авто.
Таке мале як порівняти із століттями,
які у абсидах сховали чарівні
стремління неповторні.
Спокійні, майже чорні,
мовчать портали.
Готичні лінії різьблять до всього звичне небо.
А певно погляд людський не тяжкий.
Бо скільки то мільйонів вже очей
дивились на портали, вежі і чудні химери?
А скільки ж отих са́мих мільйонів
з Нового Світа – та й старого –
сюди ще прийдуть глянути
й схилити перед величчю давнини
– так зване –
цивілізоване чоло?
Різьбиться готика на небі,
і ясні постаті дзвіниць
легенди шепчуть
про світлу, вічно світлу
"Пані Нашу із Парижа".

1928.

* * *

*

В моїй кімнатці на мансарді
всевладна королева – тиша.
І лиш годинник на столі
ретельно й чітко всі хвилини
в минуле гонить табуном.
З хвилинами – й думки.
Люблю свою кімнатку.
Вікно – у небо,
Там ген зубці дахів Сорбонни
і вежі дві обсерваторії.
А просто – видно трохи
фасад: **Collège de France**.
Наліво шпиль: то церква,
колись католицька, тепер – румунська.
Напроти вікна:
там хтось живе чужий і зайнятий,
що кашляє вночі страшенно.
В кімнатці – тихо.
На стінах довкруги – малюнки.
Тут два Холодних: батько й син,
Ковжун, Лісовський, Крижанівський,
Перфецький, там Золотаренко,
моїх ще пара акварелів,
одної панночки – ескіз-портрет
і пара графік Яковлевої Галі.
Люблю й книжки, що розмістились чинно
в тісному гурті на полицях.
Тичина поруч з міжнароднім правом,
і Юрій Липа, Маланюк,
і разом з тим трактат про Близький Схід,
там декламатор "Слово",
а поруч мемуари Талейрана.
І в хаті – тиша.
Лиш годинник мій
– ритмічною луною –
відносить у минуле
думки гарячі і палкі.

1928.

У І І І .

Т А Н Д Е М

Ці вірші написані в ті часи, коли мій великий і незабутній приятель – композитор Юрій Пономаренко, що дуже часто відвідував мене підчас довгої хвороби, піддав думку записати віршем думки з нагоди різних святкувань.

Так, він поклав на музику вірш про Симона Петлюру (для баритонального тенора під акомпанімент рояля). Цю річ Бібліотека Симона Петлюри надрукувала, як кліше, в своєму бюлетені за травень 1974 року.

Так народилися вірші пам"яти М.Лисенка, гімн св.Володимирові та на пошану грузинського генія Шота Руставелі, які Юрій Пономаренко поклав на музику для чоловічого хору, і ці речі перед війною були виконані підчас відповідних маніфестацій.

Тому і назвав я цей відділ – тандем: Юрій Пономаренко – Микола Ковальський. Нехай цей короткий вступ буде згадкою про Юрія Пономаренка, що трагічно загинув у Франції восени 1944 року.

* * *

ПАМ"ЯТИ М.ЛИСЕНКА

(у 25-ти ліття з дня смерти)

Ти кликав бурі, блискавки і громи,
З минулим нашим будучність еднав.
І сяяли дружинників шоломи
І дихали побідою шерéги лав.
Сплітав вінки з пісень простих народніх,
В неволі душу заспану будив
І готував її до свят, до Великодніх,
Що мали увінчать народу зрив...
І вчув народ твої акорди зливні,
Як клич до перемог, як сурми звук.
І він послав синів у бій розгнівний
І славу прадідів здобув унук.

1937.

ГІМН СВ. ВОЛОДИМИРОВІ

Слав, Україно, слав, Україно, великого князя, слав...
Слав Пробудителя слави великої слав,
Вічно могутнього Києва стольного слав.
Слав Насадителя мудрости княжої, слав.
Рівноапостольного Володимира, слав,
Слав, Україно, великого князя, слав.
Слав щирославного князя великого, слав.
Князя України-Руси Созидателя, слав.
Слав України-Руси Охрестителя, слав
Рівноапостольного Володимира, слав.
Слав Україно великого князя, слав
На віки, на славу. На вічні. Амінь!

1938.

* * *

На пошану Шота Руставелі

На свято генія Картвелів краю
Складаємо з Дніпра палкий привіт.
Аулам, горам, ручаям, що грають,
І зичимо добра і многих літ.
Нехай повік живуть Кавказькі скелі,
Що й завтра захистять своїх дітей.
Нехай живе славетний Руставелі,
Нехай живе безсмертний Прометей!

1938.

*Цей останній розділ збірника, що має назву
" ХУТІР ЯЛІВЕЦЬ ",
написаний на бурлескний манер студентів ко-
лишньої Могиллянської Академії в Києві.
Ритм його чисто вокальний і вимагає ува-
жного дикту.*

* * *

ХУТІР "ЯЛІВЕЦЬ"

Поміж Неплу́а і Бельгардом, в краю Гатіне́йським,
Славетніх Військ УНР, в запорізьких частинах
Полковник Вержицький Павло із сім'єю своєю
Мав хутір достатньо чималий під назвою "Genièvres".
Те слово французьке кущі означають пахучі,
У нас же їх звать Ялівець, можевельник так само.
Як видко, та назва прадавня, стара, старовинна, –
як хаші були тут густі, непрохідні, глухіі.
Тепер від тієї рослини нема ані сліду.
Земля непогана, родюча, як вродить, бувало,
то збіжжя дорodne заповнить снопами золотими
стодолу простору. Навколо пейзаж мальовничий:
ліскі та окремі дерева й нерівність рельєфу,
привабні картини в кольорах мінливих та гарних,
і пахощі вітер приносить. І простір
ви чуєте в грудях, природу правдиву й безмежну.

— — — — —

На давніх будівлях читати історію їхню догідно.
Найстаршій із них напевне років півтораста
доходить тепер. Там крілики зараз житлують.
А поруч курник і катра́га старої будівлі,
де хмиз чи то дрова та всякі струменти хазяйські.
Возовня новішу будову уже починає,
хоч їй із півсотні років треба дати напевно.
А далі вже стайня. Там кінь величезний і гарний,
На масть він гнідій і свій вік переводить
він, сіно пахуче й овес жуючі з апетитом.
Наймення предивне йому є "Ви́жоу" по-французьки.
На мові українській то буде "Прикраса Коштовна".
І справді, дебела тварина і маєстатична.
У в очах у нього ще грають іскристі легенди
про римські чи гальські часі повні давньої слави.
Ще далі – корови. Їх трійка зібралась солідна:
Флорида, Чекіта й Розета. Наймення еспанські.
Але хоч породи і масти вони – не з Севільї
й Гренáди не бачили, навіть не снили ніколи,
і їм не призвичні ніяк голосні кастаньети,
проте щось еспанського в кожній знайдеться потроху.
Флорида – спокійна й поважна ходою дуенья
у різні боки розкидає свій погляд суворий.
Чекіті ж бракує різьбляного грєбня на холці

та гарних серіжок мосяжних з дрібною різьбою.
Із неї була б непогана Кармен-танцюристка,
хоч трохи вагою вона не підходить до сцени.
Розета в ході своїй має багато приваби
і віє од неї такий "секс-апіль" коровиний,
що кожного збив би бичка з пантелику, напевно!
Характери різні вони посідають. Манери
так само різняться. Флорида на п'яші
статечно й поволі ступає, так ніби зміряє
свій крок сантиметром. Чекіта ж інакше пасеться:
вона економна й пильнує господаря свого
живі інтереси: весь час норовить ущипнути
чужу конюшину або кукурудзу в сусіда.
Розета ж, як то подобає корові "з ізюмом",
так та ніби мріє часом, ніби марить на полі,
вона то вщипне, а то нюхає вітер південний,
немов би чекає все лицаря свого з походу.

А далі – вже житло: дві хати просторі, сумежні.
Одна з них салон-сочивальня із парою вікон,
а друга їдальня і кухня разом, а за нею
спіжарні і схови на всякі припаси чудесні.
Під стінкою хати росте виноградовий стовбур,
що ген аж під дахом вже грона розсипав жовтаві.
Над всім тим, звичайно, великі горища,
де сіно й фураж, чи вінки часнику та цибулі
часу споживання свого дожидають спокійно.
Усе те повздовж, як казарми, збудовано міцно,
фасадом на південь, обличчям на річку Дуару.

За кухнею є ще будівля навскіс і покрита,
як все, черепицею. Кажуть то піч якась дивна
з часів королівства у Франції. Зараз будівля
та зовсім без толку, хіба щоб закінчити якомсь
всі лінії хати. Під нею ще будка маленька,
в якій тепер спить табунець білосніжних курчаток.
Бач, ще призабув я про дуже потрібну будову:
за піччю вона примостилась фасадом у поле
й тримається вся, як то кажуть, на чесному слові.
Віти розкішні розкинула айва під нею,
що пізно, аж ген у морози, дає свої фрукти.

В дворі ще стоять величезні будівлі просторі:
то клуня велика, де сіно й полова сусідять,
при ній є ще хижа свиняча, де хрощка житлує.
Напроти ж модерний анґар для соломи чи збіжжя,
покритий залізом, заможне вражіння справляє.
У ньому косарки, вози чи машини потрібні.

Якраз проти житла розбито було ніби клюмбу,
в середині куш величенький японського роду.
Тепер же там кури свій штаб генеральний створили.
І замість фіялок, настурцій, левкоїв
там пір"я по курячих зборах одне залишилось.

Город засадили далеко – побіч левади.
Там є, крім усяких смачних помідорів і моркви,
цибуля, капуста, салата, і "всяка петрушка"...
Ще кілька дерев персикових на смак знаменитих.
При хаті старі є ще сливи. Посаджено кілька
нових деревцят. А у полі є яблуні й груші,
що пізньої осени фрукти свої доставляють.
Було на леваді ще кілька старих осокорів,
та зрубано їх вже на дрова, хоч досі лежать там
товстезні і довгі їх стовбури-трупи поважні.

На дворі, та й всюди на полі, все кури панують
здебільшого білої масти, хоч зрідка і є кольористі.
Із їхньої маси відмітити треба окремі фрагменти.
Так, скажемо, курка одна, немов божевільна,
квочку із себе невдало хотіла б зробити:
сумлінно сидить пару день в закомірку десь тихо,
а потім, наїживши пір"я, гаса на подвір"ї
й кричить диким криком на мові своїй незугарній,
що ніби то яйця хтось вкрав нарочито з-під неї,
а потім ховається знову кудись, ніби в прірву.
Є цілий табун величенький курчат-гатінейців
і мають на лівій нозі вони перстень жовтавий.
Згірливо обходять курчаток-плебеїв,
у двір не виходять, окремо пасуться на полі,
вважають себе вони панського певного роду.
(До них прилучилося пару і не-гатінейців,
таких парвеню, але повних снобізму так само).
І слять вони в будці, як ми вже повище згадали,

тісняться там шумно, на поверхи два – це напевно,
і завжди одного з них виперто спати під зорі –
чи це в них консьорж, а чи жертва браку помешкань –
того нам не знати – це їхня вже внутрішня справа.
Ще є одне чималеньке курчатко біленьке,
безхвосте, сердите і чанає так механічно,
що ніби у нього, даруйте, геморой генеральський,
з"явивсь, як маленьким на квоччиній спині сиділо.
Воно ніби й мирне, але без страху сідає
собаці на спину й без жодних на те оголошень.
Тому гренадиром його іменують двоногі.
Пернатого царства окрему породу становлять
качки -барбарі, то каста качача,
що ніби по-нашому "дикі" чи "варвари" звуться.
А прозвище їх то – "китайці", інакше "шін-шіні".
Новажні вони і ходюю й своєю вагою,
одначе літають не зле, як спаде їм на думку.
А вже що призирства свого до курей не ховають!
І справді, як вхоплять зненацька за хвіст чи за горло,
то курка емоцій нежданих забути не може довгенько.
І видно, як серце у неї в грудях не годне
прийти до нормального пульсу відразу.
А що вже то крику курячого – годі сказати!
Посестри так співчужання складають цій жертві
терору качок, гордовитих і лютих шаленно.
Ну, річ зрозуміла, що є горобці бистроокі
і ластівки теж, що гніздечко своє ізробили
під стелею у короварні. Народ знаменує
те щастям для житла, майна й господарства усього.

Як ми вже згадали, є хрюшка на вид знаменита.
Вона починає вже товщ набувати поволі,
тому бакенбарди із сала тріпоче під горлом.
За вами іде, наче цуцик, і тільки торкнете
ви спину її патином, то вона вже лягає
і ласковим хрюканням просить, щоб спину і ббки
почухали. Ця процедура триває з годину,
а може і більше, аж поки вже вам надокучить
примхи свинячії невинні задовольняти.
Тому, що ставка чи калюжі в подвір"ї немає,
біля водотягу калюжу сама собі втнула,
і там залюбки із блондинки в брюнетку щоразу

себе перетворює з видимим щастям охоче.
Тепер вона має ще й товариство серйозне:
три хрюшки маленькі: кабанчик і дві мадмазельки.
Ця трійка комічна нагадує знаних у світі
фільмових зірок: розпрославлених Діснеєм Уальтом,
а саме – рожеві Наф-Наф, і Ніф-Ніф, і Нуф-Нуф.
Лиш тут, на місцеві умови, назвати б їх краще
"Весьолі ребята" з советського фільму було би.
І справді красою вони не підходять до тих, що
в Америці славу собі невмирущу створили.
Бо тип у них скорше "вульгаріс": незграбнеє тіло,
і вуха якісь чудернацькі, приліплені так що,
здається, помилку їх мати зробила, у путь їх
життєву на світ споряджавши занадто покванно.
І погляди їхні якісь не розумні, а хижі,
одначе хитріших тварин нині трудно спіткати.
А що вже на штуки вони усі здатні! То тачку,
як стій, перевернуть, а потім тікають прожогом.
Скинуть драбину, та шей поламають, скажені!
То знову в курник залізають і там, навіжені,
таке виробляють, що кури, немов божевільні,
із мѣшкання свого, як кулі сталльні, вилітають,
кричать, б"ючи крилами, гвалт піднімають в подвір'ї,
жаліючись всім, і на жарти такі нарікають.
То відрами кидають, дошки гризуть і ламають.
І гратися люблять із старшою хрюшкою "в жмурки",
гасаючи всюди, як авта на тих перегонах.
То вже достеменні "Весьолі ребята" московські!
А як наступає пора, коли їсти їм треба,
то справжні концерти даремно лаштують,
що їм би позаздрили шефи оркестрів свінгових.
Щоправда, поївши вечерю, лягають сумирно
і сплять супокійно до ранку, до свого сніданку.

Тепер же відзначити мусимо псів, що в хазяйстві,
їх двійко лишень, але кожний з них вартий романа.
Що більший з них – сука жовтава на прозвище Тобі.
Було би нелегко породу її відгадати,
бо тілом і кольором, вухами й писком
породу лисиці нагадують явно. Напевно
прабабка її ненароком "ускочила в гречку".
(У Франції це не вважають значними гріхами

для людських тварин, а що й говорить про собаку!)
І очі у неї топазові з чорним обводом,
і грації повна уся її постать собача,
а рухи її дуже звинні, чіткі, інстинктовні.
Ця психа розумна, метка, спостережлива дуже,
пильнує корів і свиню виганяє рішуче,
як та в буряках, а чи в кукурудзу заскочить.
А що вже не любить, як півні поб"ються завзяті.
Кидається Тобі на них метеором блискучим
й жагу войовничу у них втихомирить одразу.
Всі ночі проводить надворі, бо сторожом служить.
Мені оповіли, що Тобі знайшла котенятко
покинуте кимось, забрала до себе і разом
з щеням молоком годувала, як власну дитину.
А другий же пес, так то зовсім інакшого роду.
Це більше салонного типу, як можна сказати.
Імення йому не собаче: Кінь, або Кінька,
Інакше ще кличуть його Каракаша-Капашка.
Це менший по розміру, масти темніший,
і ноги у нього закуці, хоч м"язи прекрасні
на грудях. А погляд у нього постійно турботний,
якийсь діловитий, і навіть задума у нього
ховається в темних очах його карих і милих.
У нього бракує хвоста, з половину напевно.
На полі колись він попав під машину-косарку,
яка разом з житом і хвіст йому чисто відтяла.
Характер він має чудесний і гратися любить,
гарчить, робить вигляд, що хоче вкусити,
проте ще ніколи не зранив ніде і нікого.
На вдачу – він втілення вірності й самопосвяти.
Він любить шукати всім блохи: чи в Тобі,
чи в котеняти, чи навіть у ковдрі, що нею
ви вкриті. Чистелький він завжди і спить делікатно
постійно у хаті в ногах, як той бублик,
зітхаючи важко час-од-часу, ніби спросоння.
Не знати чому, наче сумом, повитий він завжди,
чи то целібат примусовий, чи спогад про кінчик
хвостячий, чи може тому, що свій сум оповісти
не може словами. Із Тобі він дружить зразково
і гавкати на ворогів помагає віддано.

Та іншу картину являє царство котяче.
Їх четверо разом. Найстарший із них головніший –

це чорний, неначе смола, здоровенний котяра.
Наймення йому – це "Мустік", "комарище" сказати б
по-українськи. Ледачий паша́, і веде себе справді,
як ніби йому на усе наплювати: на хутір,
на псів, на корів, на коня та на груші чи сливи.
І навіть на людську породу уваги не вділить.
Він спить цілий час на хазяйському ліжку постійно,
лишень прибігає, щоб з'їсти щонебудь, якшвидче,
мов часу не має спазми голодні терпіти.
А інколи він устає і біжить до спіжарні,
бо вчув там ходу господині: ану, як забула
вона причинити дверцята – там сало, сметана
і ласощі інші. Треба сказати, і правди
вже ніде подіти, що кіт той запекліший злодій.
Краде, де попало, в коморі, з тарілки чи з шафи.
Це в нього вже правило: крадь, що погано прикрите.
Як крикнеш на нього, він зразу муркоче ласкаво,
мовляв: ти чого цілий гвалт підіймаєш даремно,
я ж так лише, жартом, понюхать, поглянуть та й годі!
І знову на ліжку, без прósипу спить і надалі.
Мявчить він так жалібно, ніби і справді хворий,
та бідний, нещасний, немов нарікає на долю
свою таку непривітну. На ділі ж це спосіб
розчулити всякого, щоб пожаліли, дейнеку!
Казали: його привезли із са́мого Парижу,
а чином своїм і поведженням компромітує
почесне звання Парізьона, з столичної касти.
Неясні стосунки у нього із пса́ми існують:
вони не чіпають його, але поглядом стежать
препильно за кожним рухом, ходбо́ю й бажанням.
А він обминає їх мовчки, немов би й не бачить.
Без жартів – історія їхніх знайомств не вміститься
у парі томів. Лише кожний із них пам"ятає
усякий рядок, а то й літеру кожну напевно,
й чигає на добру нагоду іще приписати
хоч розділів кілька, помстивши і честь-неповагу
і рани набуті в боях та зализані потім.
Приемне вражіння справляє дружина Мустіка.
Це – Піма, білява у плямах великих та чорних.
До хати приходить вона, щоб поїсти і зразу
тікає, бо вся у клопотах. На неї чекають
десь миші, пташкі́ а чи інша тварина спожівна.

Крім неї, є Бісики чорні. Це два котеняти.
Одно з них мале ще, а друге чимале нівроку
і має біленьку краватку на горлі своєму.
І справді, вони достоменні чорненькі чортятя,
стрибають на метри, на дерево лазять, шугають
стрілою надворі, харчу живого шукають.
Лише вони дикі, на руки не йдуть так охоче.
Живуть на піддашші і точно і певно вже знають,
коли господиня іде до корів, щоб дойти.
Тоді вони скачуть усюди і все заглядають,
чи скоро дадуть молока їм із кухлик.
А жваво споживши нектар чудотворний з корови,
залазять на дах вигрівати наповнене пузо,
а потім зникають, десь певно полюють невтомно.

На тому вже можна б поставити крапку кінце́ву,
бо ж справді, не варто писати про решту живого
майна господарства, а саме – про миші, чи блохи, чи мухи,
яких міліони усюди і в хаті, і в клуні, в stodолі.
Бо то вже мізерні створіння й на триб кождоденний
життя не впливають. Відмітимо тільки сусідів
навколо: є пара французів, а більше чужинців.
Кона українців, бельгієць, еспанець, а далі
вірмени, якісь апатриди чи "саль етранж'єри",
як тут їх здебільшого так іменують французи.
А разом те взявши, – так Франція-край виглядає.
На тому кінчаймо. Характери всі змалювали.
Господарям зацним цей твір незугарний в дарунок
на спогад залишмо. В кінці свій поставимо підпис.
Списав оце всеньке Ковальський Микола, пііта
нешасний і відданий друг тих господарів милих.

А рік то був тисяча ще й дев'ятьсот сорок сьомий,
у вересні місяці кінчено твір цей великий.

1947.

Микола Ковальський

ВІД УПОРЯДНИКА І ВИДАВНИЦТВА:

Даємо до рук друзів, приятелів, знайомих і шанувальників творчості сл.п.Миколи Олександровича Ковальського посмертну збірку поезій, що була укладена ще самим автором приблизно десять років тому. Появляється вона друком щойно тепер – до другої річниці його трагічної смерті, як скромний пам'ятник шляхетній людині, жертвному патріотові і невтомному працівникові на народній ниві, хоч старання в справі її друку розпочалися ще понад чотири роки тому.

В листі до одного із своїх знайомих з 9 січня 1974 року сл.п.Микола О.Ковальський писав:

"...Доходжу я до кінця свого земного життя і хотів би ще перед остаточним відходом видати увесь той літературний багаж, який накопився протягом десятків років. Діяльність моя на українському полі почалася ще в 1916 році в таємному гуртку середнешкільників "Джерело" в Києві. З того часу знаходжуся я увесь час так би мовити на фронті національно-громадської роботи і не відчуваю втоми психічної (хвалитаю Бога – голова ще працює), але фізично вже занепадаю і тому хотілося б ще за мого життя видати той весь матеріал, що лежить не використаним. Я не рахую ті тисячі статей, написані мною в укр. пресі (до війни, особливо "Тризуб" від 1925 по 1940 роки), а (лише) три збірки приготовані давно до видання."

Про оцю першу збірку – "Етюди" Микола Ковальський писав, що це "справді етюди версифікації" і що твори, з яких вона складається, були писані, "починаючи від 1918 року (невелика частина з тих віршів була друкована в "Літ. Науковому Вістникові" у Львові Д.Донцовим)". Дві інші пляновані збірки були: 1. новелі – "дві з нашого емігрантського життя" і "шість новель коротших під заголовком "Ніч", 2. "аранжировки для хору". Щоб повніше уявити собі той "літературний багаж", який хотів видати Микола Ковальський ще за свого життя, додамо – на підставі листування – до згаданих трьох збірок ще роман французькою мовою під назвою "Під знаком Тризуба", в якому змальовано період від 1916-го до 1920 років, літературознавчі есеї, що охоплювали імена й факти від 1917-го до семидесятих років "в Росії і на Україні" (також французькою мовою) й окремі розвідки на теми українського фольклору та про лексичні запозичення з турецької, татарської, персидської і арабських мов. Правдоподібно, всі ці матеріали знаходяться тепер у Бібліотеці Симона Петлюри в Парижі, секретарем якої він був від 1958 року аж до часу своєї трагічної загибелі 20 вересня 1976 року в селі Кур-бон, департамент Сен і Марн.

Не мав щастя Микола Ковальський побачити бодай одну надруковану збірку. Ледве чи будуть видані й інші його праці в проглядному майбутньому, бо й ця книжечка появляється як наслідок довготривалих зусиль: насамперед, завдяки щедрим пожертвам справжніх меценатів і щирим шанувальників його талантів і його пам"яті. Чимало дорогого часу й організаційних старань довелося докласти упорядникові, який за згодою автора досить пильно редагував її перед друком. І, нарешті, окреме признание належить "технічному виконавцеві" – терпеливому друкареві на "веритайпері" й щирому любителю красною письменства – Вікторові Боруті. Без такої допомоги доброзичливих і відкличних людей ця збірка зовсім певно не потрапила б до рук читачів, бо автор так признався одному із своїх друзів:

"На жаль, протягом півстоліття мого життя у Франції не міг я, крім боргів, які тяжать ще наді мною, мати якихось заощаджень."

Свідомі недосконалости цього видання, ми все ж вдоволені з того факту, що гідно – без коштовних бронзи й граніту – утривалили пам"ять про гарну людину – представника чудового покоління творців і учасників українського національно-державного й культурного відродження.

* * *

Сл. пам. Микола Ковальський (Б І О Г Р А Ф І Ч Н А С И Л Ь В Е Т К А)

Микола Ковальський народився 24 жовтня 1899 року в Києві де і здобув середню освіту. Був членом Української Студентської Громади, яка виховувала національно свідомих юнаків.

Український національний рух у 1917 році захопив молодого юнака, який в студентській громаді пройшов вишкіл національної свідомости. Вступає в ряди ново-зформованого студентського курія, несе різні обов'язки при Центральній Раді. Згодом Міністерством Закордонних Справ був відряджений до Українського Посольства в Царгороді. Приймав участь у мирних переговорах української влади з Центральними державами в Берестю-Литовському, 1918 року.

Опісля працював у різних міністерствах. З переходом Уряду УНР до Тарнова, Польща, після припинення збройної визвольної війни, залишався при Уряді й виконував різні обов'язки.

До Франції прибув з транспортом українських вояків в 1924 році, які приїхали на працю, був провідником транспорту.

У Франції занурився у громадське життя. Довгий час був секретарем Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції.

З постановля Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції стає секретарем Т-ва, ці обов'язки виконував до самої смерті.

Був головою Української Об'єднаної Громади в Парижі. Членом Студентської Громади. В Парижі набув вищу освіту на факультеті Сорбони суспільно-політичних наук.

Після смерті проф. О. Шульгина обняв пост керівника української секції Офісу опіки над біженцями при Французькому Міністерстві Закордонних Справ, з цього посту перейшов на пенсію.

З 1957 року був секретарем Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі.

Урядом УНР був призначений Головою Представництва ВО УНРади у Франції.

Виконував обов'язки Голови УНДС у Франції.

Нагороджений Хрестом С.Петлюри, Воєнним Хрестом "Визволення", Хрестом Європейської Конфедерації б. вояків.

Це видання уможливили своїми щедрими пожертвами наступні шанувальники творчости сл.п.М.О.Ковальського:

Список ч. 1

1. Д-р Б.Лотоцький Де Велигост	100.00	дол.
2. Д-р Ірина Тимошенко	50.00	"
3. Проф. В.Бакум	50.00	"
4. Д-р З.Плітас	45.00	"
5. Ю.Сальський	40.00	"
6. Інж.Б.Мельничук	25.00	"
7.	25.00	"
8. М.Клепачівська	25.00	"
9. Д-р К.Варварів	20.00	"
10. Д-р Г.Янішевська	15.00	"
11. Юрко Нітефор	10.00	"
12. Я.Зайць	10.00	"
13. Людмила Пилипчук	10.00	"
14. Марія і Петро Крамаренко	10.00	"
15. Л.Мулесич	6.00	"
16. Аделя Мірошніченко	5.00	"
17. Всеволод Саленко	5.00	"
18. Полк.Петро Самойлів	5.00	"
19. Артеміда Мареш	5.00	"
20. Наталія Ворончук	5.00	"
21. Павло Волосевич	5.00	"
22. Лесь Волосевич	5.00	"
23. Марія Волосевич	5.00	"
24. С.Степанюк	5.00	"
25. Н.Стрежді	5.00	"
26. А.М.Боднарі	5.00	"
27. О.Чабан	5.00	"
28. Дарія Бродієд	5.00	"
29. С.Онушко	5.00	"
30. Т.Ничипорчук	5.00	"
31. Іван Котан	4.00	"
32. Д-р М.Шпитко	3.00	"
33. Ю.Нещадименко	3.00	"
34. Оксана Калиновська	3.00	"
35. Іван Карнаух	2.00	"
36. Е.Гудима	2.00	"
37. Леонід Кириченко	2.00	"
38. Семен Кириченко	2.00	"
39. К.Скірко	2.00	"
40. О.Кульчицька	2.00	"
41. М.Донек	2.00	"
42. П.Шліхта	2.00	"
43. О.Коліщу (нерозбірливо)Гамілтон	2.00	"
44. М.Кушнірчук	1.00	"
45. Родина Ковальських (через К.Варварова)	100.00	"
46. Галина Біровець	20.00	"
47. Василь Надрага	10.00	"
48. Кат. Денисенко	5.00	"
49. Теодозія Кічоровська	3.00	"
50. Галина Козар	5.00	"
51. Галина Борецька	5.00	"
52. Роман Петренко	5.00	"
53. Галина Степаненко	25.00	"

З М І С Т

Від автора	2
Заспів	3
Прокинувся я під рокіт бурі	4
Симонові Петлюрі	5
Симонові Петлюрі	6
Я ждав його	7
Вели Його	9
Спи, мій сину	12
Розіп'яв червоні крила	14
ІНТИМНЕ:	
Ти увійшла до мене в сад	16
Коли промовила ти: "так"	18
І повною була душа моя тобою	19
Синові	20
Портрети	21
Дочці	24
Дочка теж рибу часом ловить	25
МАТИ:	
Мати	29
Ліліт	33
Підійшла	37
ВОЛИНЬ:	
Прощався потяг із стовпами	41
Вже ранок шепотів у зморшках хмар	42
Зійшов на ганок	44
Глухим акордом небо одізналось	45
Дуби в тривозі	46
СЕРЦЕ:	
Сьогодні я палю минуле	49
Місяць у повітрі	50
А на горбках	51
Грудень	53
Додому час	54
Романси	55
В гущавині зеленій	60
РИТМ:	
Прозора чиста самота	63
Ранок	65

Остання ніч - Тринадцята	65
Рондо	66
Портрет	67
Травень	68
Лист	69
На заході двобій	70
Сижу на вовчій хутрі	71
Ти вранці - Маргарита	72
/ Фантастична подорож /	73
Вітер рве на небі хмарні	75
Осінні фрески	76
Балада в прозі	77
ПАРИЖ:	
Париж	82
Стою на тому місці	83
В моїй кімнатці на мансарді	84
ТАНДЕМ:	
Тандем	85
Пам"яти М. Лисенка	86
Гімн Св. Володимирові	87
На пошану Шота Руставелі	87
"ХУТІР ЯЛІВЕЦЬ"	89
Від упорядника і видавництва	98
Біографічна сильветка	100
Жертводавці	101